

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75 hallituksen esityksen johdosta vuonna 1994 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on 19 päivänä lokakuuta 1993 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistele-
vasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen
esityksen n:o 234.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sosiaali- ja
terveysvaliokunta on antanut asiasta lausunnon,
joka on tämän mietinnön liitteenä.

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yh-
teydessä eduskunnan valiokuntaan 14 päivänä
huhtikuuta 1993 valmistelevasti käsiteltäväksi
lähettämän ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen
n:o 33 pienten ja keskisuurten yritysten työvoi-
makustannusten huojentamisesta.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa vero-
jaostossa, joka on valmistellut mietinnön valio-
kuntaa varten, ovat olleet kuultavina vanhempi
budjettineuvos Pertti Tuhkanen ja vanhempi
budjettisihteeri Paavo Kytömäki valtiovarainmi-
nisteriöstä, vanhempi hallitussihteeri Anja Kairi-
salo ja erikoistutkija Carin Lindqvist-Virtanen
sosiaali- ja terveysministeriöstä, osastopäällikkö
Antti Arola Kansaneläkelaitoksesta, verotussih-
teeri Riitta Roos, ylitarkastaja Marja-Liisa
Manner ja ylitarkastaja Erkki Laanterä verohal-
lituksesta, varatuomari Vesa Korpela Veron-
maksajain Keskusliitosta, ohjelmajohtaja Aimo
Pulkkinen Väestöliitosta, järjestösihteeri Henri
Gratsch Elatusvelvollisten Liitosta, toiminnan-
johtaja Heljä Sairisalo Yksinhuoltajain ja yhteis-
huoltajain liitosta, lakimies Juuso Jokela Suo-
men Pankkiyhdistyksestä, ekonomisti Helena
Pentti Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjes-
töstä, suunnittelupäällikkö Olli Saariaho Akava
ry:stä, sosiaalisihteeri Veikko Simpanen Suomen
Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitos-
ta, tiedotuspäällikkö Kaija-Leena Sinkko Elä-
keensaajien Keskusliitosta, tiedotuspäällikkö
Seppo Suominen Eläkeliiitosta, pääsihteeri Matti
Skyttä Kansallisesta Eläkeläisliitosta, toimin-
nanjohtaja Pentti Laakkonen Eläkeläiset ry:stä
sekä puheenjohtaja Matti Haapaniemi Suomen
Ruskaliitosta.

1. Hallituksen esitys

Hallituksen esitykseen sisältyy neljä lakiehdotusta: ehdotus laiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, ehdotus laiksi vuodelta 1994 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta, ehdotus laiksi eläketuloa saavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta ja ehdotus laiksi työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1994.

1.1. Työnantajan maksu

Yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvalla työnantajalta ehdotetaan perittäväksi kansaneläkemaksua yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen 2,40, 4,00 tai 4,90 prosenttia ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, ehdotetaan perittäväksi kansaneläkevakuutusmaksua 2,40 prosenttia. Kaikilta julkisoikeudellisilta työnantajilta perittäisiin kansaneläkevakuutusmaksua 3,95 prosenttia.

Yksityisen työnantajan ja valtion liikelaitoksen sairausvakuutusmaksuksi ehdotetaan 1,45 prosenttia palkoista. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sekä kunnalta ja kuntainliitolta ehdotetaan perittäväksi sairausvakuutusmaksua 2,70 prosenttia. Kirkon ja sen seurakunnan sairausvakuutusmaksuksi ehdotetaan 7,70 prosenttia. Työnantajan lapsilisämaksua ei ehdotuksen mukaan perittäisi vuodelta 1994 kuten ei myöskään kuluvalta vuodelta.

1.2. Vakuutetun maksut

Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu eh-

dotetaan alennettavaksi nykyisestä 1,80 pennistä veroäyryiltä 1,55 penniin veroäyryiltä.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi ehdotuksen mukaan 1,90 penniä veroäyryiltä, kuitenkin siten, että maksu on 3,80 penniä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta.

Eläketuloa saavalta henkilöltä ehdotetaan perittäväksi edellä tarkoitettujen kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksujen lisäksi kansaneläkevakuutusmaksua yksi penni ja sairausvakuutusmaksua kaksi penniä veroäyryiltä. Vakuutusmaksujen korotus voisi kuitenkin olla enintään neljä prosenttia veronalaisesta eläketulosta.

1.3. Muut ehdotukset

Kunnan osuutena kansaneläkelain mukaisten lisäosien rahoitukseen perittäisiin ehdotuksen mukaan 1,47 penniä veroäyryiltä. Kansaneläkelaitoksen osuus lisämenoista olisi 57,0 prosenttia ja valtio vastaisi lisämenoista muilta osin.

Kansaneläkerahaston vähimmäismääräksi ehdotetaan edelleen neljä prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vastaavasti sairausvakuutusrahaston vähimmäismääräksi ehdotetaan kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtio turvaisi molempien rahastojen maksuvalmiuden.

2. Aloitteen sisältö

Toivomusaloitteessa n:o 33 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi välittömästi toimenpiteisiin pienen ja keskisuuren yritteliäisyyden nykyistä tehokkaammaksi tukemiseksi ja valtion verojen ja maksujen muuttamiseksi siten määräytyviksi, että ne suosivat tulevaisuudessa työvaltaisia yrityksiä ja ovat nykyistä suuremmat pääomavaltaisille ja automatisoiduille yrityksille.

3. Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää

lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valtiovarainvaliokunnalle 30.11.1993 lähettämässään kirjelmässä todennut, että vuoden 1992 veroäyrikertymä tulee olemaan suurempi kuin käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä valmisteltaessa arvioitiin. Talousarvioesitystä laadittaessa vuoden 1994 lisäosamenoiksi arvioitiin 9 741 miljoonaa markkaa, kun eläkkeitä ei tarkisteta indeksillä. Lisäosamenon rahoituksena esitettiin kunnilta kerättäväksi 1,47 penniä äyryiltä vuoden 1992 veroäyrikertymästä, kansaneläkelaitoksen osuudeksi 57 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä ja valtion rahoittavan loput. Verotuksen valmistuttua on osoittautunut, että vuoden 1992 äyrikertymä tulee olemaan suurempi kuin aiemmin oletettiin eli 291 486 miljoonaa. Kuntien 1,47 penniä/äyri tuotoksi tulisi siten noin 4 285 miljoonaa markkaa, joten tulot ylittäisivät 9 745 miljoonaksi markaksi tarkistettujen lisäosamenot noin 211 miljoonalla markalla. Veroäyrikertymän johdosta kuntien asema on arvioitua parempi. Valtiontalouden huomattavan vajauksen johdosta on tarkoituksenmukaista, että valtion ja kansaneläkelaitoksen osuutta tarkistetaan.

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että kansaneläkelaitoksen osuus lisäosiin alennettaisiin 55 prosenttiin, jolloin sen tuotto olisi 5 360 miljoonaa markkaa ja valtion osuus lisäosamenoista olisi 100 miljoonaa markkaa. Valiokunta ehdottaa, että 1. lakiehdotuksen 62 §:n 3 momenttiin tehdään edellä selostettu muutos.

Teknisenä korjauksena hallituksen esitykseen valiokunta ehdottaa, että 1. ja 2. lakiehdotuksessa oleva vanhentunut käsite "kuntainliitto" korvataan voimassa olevan lainsäädännön mukaisella käsitteellä "kuntayhtymä".

Käsittelemänsä aloitteen suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät 3. ja 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina sekä 1. ja 2. lakiehdotus näin kuuluvina:

1.

Laki**kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §, 59 §:n 2 momentti ja 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72), 6 § osittain muutettuna 4 päivänä marraskuuta 1960 ja 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetuilla laeilla (466/60, 588/78) sekä 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

3 §

Yksityinen työnantaja ja valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettu valtion liikelaitos suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,40 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana maksamiensa ennakkoperinnän alaisen palkkojen määrästä. Kuitenkin jos työnantajan, joka harjoittaa liiketoimintaa ja on velvollinen suorittamaan valtiolle tuloveroa, vuodelta 1992 toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoitettujen kuluvaan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4,00 prosenttia vuonna 1994 maksettavista ennakkoperinnän alaisista palkoista. Jos mainittujen poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4,90 prosenttia. Jos työnantajan tilikausi ei ole päättynyt vuonna 1992, käytetään vuoden 1991 verotusta varten annetun veroilmoituksen

tietoja. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja *kuntayhtymältä*, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 3,95 prosenttia työntekijälle suoritettun ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Siitä, mitä kunnallisella liikelaitoksella tarkoitetaan, säädetään tarkemmin asetuksella.

5, 6 ja 59 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

62 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Eläkelaitoksen osuus eläkkeiden lisäosien kustannuksista on 55,0 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä. Valtio vastaa lisäosien kustannuksista siltä osin kuin kunnan suoritus ja eläkelaitoksen osuus eivät niitä kata.

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki**vuodelta 1994 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturva-

maksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään yksityiseltä työnantajalta ja sellaiselta valtion liike-

laitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87), työnantajan sairausvakuutusmaksua 1,45 prosenttia työntekijälle 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana suoritettun ennakkooperinnän alaisen palkan määrästä. Kuitenkin valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sekä kunnalta ja *kuntayhtymältä* työnantajan sairausvakuutusmaksua peritään 2,70 prosenttia ja

evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta sairausvakuutusmaksua peritään 7,70 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettun ennakkooperinnän alaisen palkan määrästä.

3 ja 4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloite n:o 33 hylättäisiin.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saari, jäsenet Heikkinen, Hämäläinen, Kallis, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Luukkainen, Maim, Rynänen,

Sasi, Savolainen, Tiuri, Turunen ja Vihriälä (osittain) sekä varajäsenet Ala-Nissilä (osittain), Apukka, Backman, Liikkanen, Linnainmaa, Renko, Savela ja Törnqvist.

Vastalauseita

I

Emme voi yhtyä valiokunnan enemmistön näkemyksiin yrityksiltä ja kansalaisilta perittävistä sosiaaliturvamaksuista.

Yritysten välillisten työvoimakustannusten alentamiseen olisi määrätietoisesti pyrittävä osana työllisyyttä parantavia toimenpiteitä. Keskustelussa ovat olleet esillä lähinnä työnantajien maksamat työeläke- ja työttömyysturvamaksut. Niitä on vaadittu alennettaviksi jopa eläke- ja työttömyysturvan kustannuksella. Keskustelussa on unohdettu, että työnantajien maksamat kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut rasittavat yhtä lailla yritystä.

Yritysten kansaneläkemaksulla rahoitetaan vähimmäiseläketurvaa, joka ei ole riippuvainen eläkkeensaajan työhistoriasta. Katsomme, että tällaisen turvan rahoittaminen palkkaperusteisin maksuin on ongelmallista. Olisi oikeudenmukaisempaa rahoittaa vähimmäisturva verotuloilla, myös yritysverotuksen kautta.

Tällainen muutos olisi kuitenkin näin nopealla aikatalululla vaikeasti toteutettavissa. Katsomme kuitenkin, että hallituksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin erityisesti pienyritysten kansaneläkemaksurasituksen keventämiseksi.

Myös luonnollisten henkilöiden verorasitus on kohtuuttoman korkea. Korkea ja laman aikana yhä pahentunut verorasitus on keskeisin syy palkansaajien ja eläkeläisten ostovoiman heikkenemiseen. Ostovoiman heikentäminen on johtanut laman syvenemiseen, työttömyyden kasvuun ja valtion verotulojen laskuun.

Hallituksen päätös luopua osasta suunnitelmiaan veronkorotuksia on sinänsä oikea. Hallitus kuitenkin toteuttaa kiristyksestä luopumisen veroasteikkojen ja verovähennysten avulla. Mielestämme veronluonteisten sosiaaliturvamaksujen alentaminen olisi tasa-arvoisin keino keventää sekä palkansaajien että eläkkeensaajien tuloverotusta.

Ehdotamme, että palkansaajien kansaneläkemaksua alennetaan 0,55 pennillä ja että eläkeensaajien ylimääräisestä kansaneläkevakuutusmaksusta luovutaan. Kustannusvaikutus on noin 1,7 miljardia markkaa. Tämä vaikuttaisi suoraan kansalaisten ostovoiman vahvistumiseen talouden elpymiseen.

Lisäksi ehdotamme, että hallituksen päätös peruuttaa osa kuntien valtionosuuksien leikkauksista toteutetaan siten, että vastaavalla määrällä pienennetään kunnan osuutta kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista. Tämä on hallinnollisesti helpoin ratkaisu ja vastaa sekä hallituksen että eduskunnan aikaisempia päätöksiä luopua asteittain kuntien KELA-osuuksista. Ehdotuksen mukaan kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 1,02 penniä veroäyriä.

1.

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §, 59 §:n 2 momentti ja 62 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72), 6 § osittain muutettuna 4 päivänä marraskuuta 1960 ja 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetuilla laeilla (466/60, 588/78) sekä 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §

Vakuutusmaksu on 1,00 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä, ottaen huomioon, mitä tuloverolaissa (1535/92) säädetään.

6 ja 59 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

62 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 1,02 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa on edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätty.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietinnön perusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä ehdotukset työnantajien kansaneläkemaksun poistamisesta siltä osin kuin yrityksen maksamien ennakonperinnän alaisten palkkojen määrä ei ylitä miljoonaa markkaa.”

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2. ja 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin valiokunnan mietinnön mukaisesti ja että 1. ja 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitetusta määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuun panosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen palauttamisesta, suorituksen korottamisesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) säädetään työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3.

Laki

eläketuloa saavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Jos henkilö saa vuoden 1994 aikana eläketuloa, häneltä peritään sen lisäksi, mitä kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 5 §:n 1 momentissa (/93) ja vuodelta 1994 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta annetun lain 1 §:ssä (/93) säädetään, (*poist.*) sairausvakuutusmaksua kolme penniä vuodelta 1994 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetavalta veroäyryltä. Vakuutusmaksujen korotus on kuitenkin yhteensä enintään *kolme* prosenttia

veronalaisesta eläketulosta. Jos vakuutusmaksujen korotus ylittää *kolme* prosenttia eläketulosta, ylittävä osa vähennetään edellä mainittujen pennimäärien suhteessa. Vakuutusmaksujen korotuksen ennakoperinnästä on voimassa, mitä ennakoperintälaissa (418/59) säädetään kansaneläkevakuutusmaksusta.

2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1993

Jouni Backman

Pentti Lahti-Nuuttila

Kerttu Törnqvist

Tuulikki Hämäläinen

Lea Savolainen

II

Hallituksen esitys sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi merkitsee erityisesti eläkeläisten maksurasituksen kasvamista. Lisäksi valtionosuuksien leikkaukset ja kuntien maksurasitteen nousu uhkaavat kuntasektorin mahdollisuuksia järjestää kansalaisille peruspalveluita. Eri esityksissä monimiljardiseksi taakaksi muodostuvaa kuntien lisärasitusta ei eduskunnan tulisi hyväksyä.

Työntekijöiden palkkaaminen on kallis investointi. Yksi syy tähän on työnteolla ansaittuihin tuloihin ja työllistämiseen kohdistuva ankara verotus. Verotus heikentää ihmistyön kilpailukykyä tuotannontekijänä verrattuna energian, raaka-aineiden ja koneiden käyttöön. Työllistämisen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää, että jo ensi vuonna työntantajien sosiaaliturvamaksuja kerättäisiin muutenkin kuin palkkaperusteisesti. Myös kattavalla ympäristöverojärjestelmällä kerättyjä tuloja voitaisiin suunnata työntajan palkkaperusteisten sosiaaliturvamaksujen tuoton korvaamisen.

Sen vuoksi selvitystyö työntajan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteiden uudistamisesta on saatettava pikaisesti loppuun ja selvitystyön tulee johtaa toimiin työvaltaisia aloja suosivan maksujärjestelmän kehittämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan olisi tullut perusteluisa lausua:

”Valiokunta edellyttää, että kestävä kehitys sen edistämiseksi verotuksen painopistettä siirretään ympäristöverotuksen suuntaan. Ympäristöverojen ja -maksujen tuotoilla alennetaan työntajan sosiaaliturvamaksua.”

Lisäksi ehdotan,

että valiokunnan olisi tullut perusteluisa lausua:

”Valiokunta edellyttää, että selvitystyö työntajan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteiden uudistamisesta saatetaan pikaisesti loppuun

ja että selvitystyön perusteella hallitus ryhtyy toimiin työvaltaisia aloja suosivan maksujärjestelmän kehittämiseksi.”

Lisäksi edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallituksen esitykseen sisältyvät 2. ja 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin, että 3. lakiehdotus hylättäisiin ja että 1. lakiehdotuksen 6 ja 62§ hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle,

1) joka verovuoden päättyessä ei vielä ollut täyttänyt 16 vuotta;

2) joka verovuoden tai sen osan aikana on saanut tämän lain mukaan työkyvyttömyyseläkettä, työttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä eläketulon osalta; tai

3) joka verovuoden aikana on kuollut.

62 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 0,98 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa on edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätty.

Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitetusta määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuun panosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen palauttamisesta, suorituksen korottamisesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) säädetään työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1993

Hannele Luukkainen

III

Viitaten ed. Stenius-Kaukosen sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoon liittämään erivään mielipiteeseen ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä 3. lakiehdotus hylättäisiin ja että 1., 2. ja 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 (poist.) ja 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti (poist.) 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72), 6 § osittain muutettuna 4 päivänä marraskuuta 1960 ja 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetuilla laeilla (466/60 ja 588/78) sekä 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

3 §

Yksityinen työnantaja ja valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettu valtion liikelaitos suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,25 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana maksamiensa ennakoperinnän alaisten palkkojen määrästä vähennettynä 2 250 markalla. Kuitenkin jos työnantajan, joka harjoittaa liiketoimintaa ja on velvollinen suorittamaan valtiolle tuloveroa, vuodelta 1992 toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoitettujen kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4,50 prosenttia vuonna 1994 maksettavista ennakoperinnän alaisista palkoista. Jos mainittujen poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 5,75 prosenttia. Jos työnantajan tilikausi ei ole päättynyt vuonna 1992, käytetään vuoden 1991 verotusta varten annetun veroilmoituksen tietoja. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntayhtymältä, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 3,95 prosenttia työntekijälle suoritettua ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Siitä, mitä kunnallisella liikelaitoksella tarkoitetaan, säädetään tarkemmin asetuksella.

5 §

Vakuutusmaksu on 1,55 penniä vakuutetulle

kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyrieltä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 2,55 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa määrätyltä veroäyrieltä siltä osin kuin veroäyriin määrä ylittää 120 000 äyriä sekä penni lisää jokaiselta tämän rajan ylittävältä 100 000 äyrieltä.

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle:

1) joka verovuoden päättyessä ei vielä ollut täyttänyt 16 vuotta;

2) joka verovuoden tai sen osan aikana on saanut tämän lain mukaan työkyvyttömyyseläkettä, työttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä eläketulon osalta; tai

3) joka verovuoden aikana on kuollut.

59 §

(Poist.)

62 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 0,98 penniä veroäyrieltä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa on edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätty. Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitettua määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuunpanosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen palauttamisesta, suorituksen korottamisesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) säädetään työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain

5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä. *Tarkemmat säännökset kunnan tilityksestä vuodelta 1993 voidaan antaa asetuksella.*

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan vuonna 1994 maksetuista palkoista suoritettavaan työnantajan kansaneläkemaksuun ja 5 §:n 1 momenttia vuodelta 1994 toimitettavassa verotuksessa. Lain 6 § (poist.) ja 62 § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 1994.

2.

Laki

vuodelta 1993 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), säädetään vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, sanottu maksu on 1,70 penniä vakuutetulle vuodelta 1994 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 2,70 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 120 000 äyriä sekä penni lisää jokaiselta tämän rajan ylittävältä 100 000 äyriä.

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään yksityiseltä työnantajalta ja sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87), työnantajan sairausvakuutusmaksua 1,45 prosenttia työntekijälle 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana suoritettuna ennakko-perinnän alaisen palkan määrästä vähennettynä 1 450 markalla. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen yksityisen työnantajan viimeksi tarkoitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien,

kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenosta tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 2,45 prosenttia ennakko-perinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 3,95 prosenttia ennakko-perinnän alaisen palkan määrästä.

Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sekä kunnalta ja kuntayhtymältä (poist.), evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta sairausvakuutusmaksua peritään 2,70 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettuna ennakko-perinnän alaisen palkan määrästä.

3 §
(Poist.)

3 §
(Kuten 4 § valiokunnan mietinnössä)

4.

Laki***vuodelta 1994 perittävästä työnantajan lapsilisämaksusta***

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), säädetään työnantajan lapsilisämaksusta, *peritään lapsilisämaksua 0,8 prosenttia työntekijälle 1 päivän tammi-kuuta ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana suoritettun ennakoperinnän alaisen palkan määrästä, jos liiketoimintaa harjoittavan valtion-verotuksessa verovelvollisen yksityisen työnanta-*

jan viimeksi tarkoitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvaan käyttöomaisuuden hankintamenosta tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä.

2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1993

Asko Apukka

Timo Laaksonen

EDUSKUNNAN
SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
9 päivänä marraskuuta 1993
Lausunto n:o 8*Valtiovarainvaliokunnalle*

Eduskunta on lähettäessään 19 päivänä loka-kuuta 1993 valtiovarainvaliokuntaan hallituksen esityksen n:o 234 vuonna 1994 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Anja Kairisalo sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettineuvos Pertti Tuhkanen valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Arola kansaneläkelaitoksesta, ekonomisti Juhani Turkkila Suomen Kuntaliitosta, kirkkoneuvos Matti Huttunen kirkkohallituksesta, asiamies Johan Åström Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, asiantuntijalääkäri Markku Toropainen Suomen Ammattiliitosten Keskusjärjestöstä, asiamies Seppo Ruotsalainen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Kai Liibäck Akavasta ja osastonjohtaja Keijo Hyvönen Maa- ja Metsätaloustuottajien Keskusliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että vuonna 1994 yksityisen yritystoiminnan piiriin kuulualta työnantajalta perittäisiin kansaneläkemaksua yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen 2,40, 4,00 tai 4,90 % ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisen liikelaitoksen kansaneläkemaksu olisi 2,40 %. Yksityisen työnantajan ja edellä mainitun liikelaitoksen sairausvakuutusmaksun suuruus olisi 1,45 % palkoista.

Julkisoikeudellisilta työnantajilta perittäisiin kansaneläkevakuutusmaksua 3,95 %. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sekä kunnalta ja kuntayhtymältä sairausvakuutusmaksua perittäisiin 2,70 %. Kirkon ja sen seurakunnan sairausvakuutusmaksu olisi 7,70 %. Työnantajan lapsilisämaksua ei perittäisi ehdotuksen mukaan vuodelta 1994.

Vakuutetun kansaneläkemaksu olisi 1,55 penniä veroäyryltä ja sairausvakuutusmaksu 1,90 penniä. Sairausvakuutusmaksua korotettaisiin 80 000 äyriin ylimenevältä osalta 3,80 penniä. Eläketuloa saavalta henkilöltä perittäisiin lisäksi kansaneläkevakuutusmaksua 1 penniä ja sairausvakuutusmaksua 3 penniä. Korotus olisi kuitenkin yhteensä enintään 4 % veronalaisesta eläketulosta.

Kunnan osuus kansaneläkkeiden lisäosien rahoitukseen olisi 1,47 penniä veroäyryltä. Kansaneläkerahaston vähimmäismäärää koskevaa säännöstöä muutettaisiin väliaikaisesti siten, että rahaston olisi oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Sairausvakuutusrahaston valtionosuuden vähimmäismäärää koskevaa säännöstä muutettaisiin väliaikaisesti siten, että rahaston olisi vastaavasti oltava vähintään 8 %.

Lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta. Ne liittyvät valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että kansaneläkelaitoksen rahoitus järjestetään kestäväälle ja vakaalle pohjalle. Rahoitusjärjestelmää on uudistettava siten, että kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut kohtelevat valtiota ja kuntia tasapuolisesti yksityisiin työnantajiin ja seurakuntiin nähden, sekä siten, että menettelyyn ei sisälly kunnallisten palvelujen kehittämisen kannalta haitallisia vaikutuksia.

Maksujärjestelmän on parannettava työvoimavaltaiten yritysten asemaa. Palkkaperusteisina kerättävien sosiaaliturvamaksujen järjestelmää on uudistettava siten, että pääomavaltaiset alat osallistuvat nykyistä suuremmalla osalla sosiaaliturvan rahoitukseen. Sosiaaliturvan rahoitus on kuitenkin turvattava. Pienyrittäjien asemaan on kiinnitettävä huomiota, jotta tällä menettelyllä voidaan tukea työllisyyden kannalta merkittävää pienyritystoimintaa.

Esitettyihin sosiaaliturvamaksuihin sisältyy eräitä epäjohtonmukaisuuksia ja ristiriitaisuuksia. Samaan aikaan kun etuuksia leikataan, kohdistuu maksuihin huomattavaa korotuspainetta. Kun tämä asiantila johtuu ilmeisesti ainakin osittain maksupohjan kaventumisesta, on pyrittävä vaikuttamaan suoraan niihin tekijöihin, jotka aiheuttavat tästä syystä korotustarvetta. Eläkeläisten tuloihin kohdistuvat maksut ovat ristiriitaisia siltä osin, kuin maksua peritään jo sattuneen vakuutustapahtuman johdosta. Maksurasitus kohdistuu pienituloisiin eläkeläisiin, mikä johtaa näiden eläkeläisten aseman huononemiseen. Eläkeläisiltä ei valiokunnan käsityksen mukaan tulisi tulevaisuudessa periä kansaneläkemaksua eikä muita tulonsaajia suurempaa sairausvakuutusmaksua. Lisäksi maksujen suuntaamisessa ja kohdentamisessa on päällekkäisyyksiä, joiden yhteisvaikutukset on selvitettävä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta edellyttää, että nopeasti selvitetään maksujen määräytymisperusteet ja kohdentuminen, jotta voidaan toteuttaa maksujärjes-

telmän uudistaminen, saattaa maksut oikeudenmukaisiksi ja tarkoitustaan vastaaviksi sekä yksinkertaistaa maksusjärjestelmää. Selvitystyö työnantajan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteiden uudistamisesta on saatettava pikaisesti loppuun ja selvitystyön tulee johtaa toimiin työllistämistä suosivan maksujärjestelmän kehittämiseksi.

Teknisenä korjauksena hallituksen esitykseen valiokunta huomauttaa, että ensimmäisessä ja toisessa lakiehdotuksessa käytetään virheellistä nimitystä kuntainliitto tarkoitettaessa kuntayhtymää.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta kunnioittavasti lausuntonaan esittää,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina esitetty tekninen korjaus huomioon ottaen.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U.

Anttila, Antvuori, Hiltunen, Kauppinen, Kempainen, Kuittinen, Muttilainen, Puhakka ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Takala (osittain).

Eriäviä mielipiteitä

I

Vakuutettujen maksut

Hallitus ehdottaa eläkeläisten sairausvakuutusmaksuun jälleen korotusta. Ehdotettua 1 pennin korotusta perustellaan sillä, että eläkeläisten pitää osallistua työttömyysturvan rahoitukseen. Jos hallituksen esitys hyväksyttäisiin, perittäisiin eläkeläisiltä kolme penniä suurempaa sairausvakuutusmaksua ja yhtä penniä suurempaa kansaneläkemaksua kuin palkansaajilta. Yhteensä neljä penniä korkeammilla maksuilla perittäisiin eläkeläisiltä 4 x 380 miljoonaa markkaa eli 1 520

miljoonaa markkaa ylimääräistä veroa. Verotus kiristyisi yksinäisillä eläkkeensaajilla jo 3 100 markan ja eläkeläispuolisilla 2 700 markan kuukausieläkkeistä alkaen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväksy ylimääräisen sairausvakuutusmaksun ja kansaneläkemaksun asettamista eläkeläisille, joten ehdotamme 3. lakiehdotuksen hylkäämistä. Emme pidä oikeana kansaneläkemaksun keräämistä eläkeläisiltä paitsi palkkatulon osalta.

Tulopoliittisen ratkaisun johdosta hallituspuolueiden edustajat hyväksyivät edelleen myös

vakuutetun sairausvakuutusmaksuun ylimääräisen korotuksen 0,20 pennin suuruisena, mikä korottaa kaikkien vakuutettujen veroja noin 500 miljoonalla markalla.

Hallituksen esityksen sijasta ehdotamme vakuutettujen kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksun porrastamista. Esitämme, että kansaneläkevakuutusmaksu palautettaisiin 1,55 peniksi äyriältä kuten hallituskin esittää, mutta maksu porrastettaisiin niin, että se olisi 2,55 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa määrättyä veroäyriältä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 120 000 äyriä sekä penni lisää jokaiselta tämän rajan ylittävältä 100 000 äyriältä. Alarajaa korotettaisiin 20 000 äyriällä jokaista alaikäistä lasta kohti.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksua ehdotamme alennettavaksi 1,7 penniin ja kerättäväksi vastaavalla tavalla porrastettuna kuin kansaneläkemaksu.

Työnantajien maksut

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän edeltäjät ovat jo 1970-luvulta alkaen vaatineet sosiaaliturvamaksujen kohdentamista uudelleen yritysten pääomavaltaisuuden mukaan. Eduskuntakin on toistuvasti vaatinut, että työnantajien sosiaaliturvamaksut tulisi määrätä siten, että ne suositavasti pienä ja työvoimavaltaisia yrityksiä. Olemme ehdottaneet, että kokeiltaisimme käyttökattteen perusteella kerättäviä maksuja, mikä soveltuisi erityisesti työttömyysvakuutusmaksun keräämiseen, koska se tasoittaisi suhdanne-eroja.

Eduskunnan lausumien johdosta on toistaiseksi palautettu vain 1.7.1991 poistettu kansaneläkemaksujen porrastus poistojen määrän mukaan 1.7.1993 lukien.

Rekisteröidyt työnantajat ovat jakautuneet eri maksuryhmiin seuraavasti:

	1990	1991	1992	palkkojen jak. 1993 %
		lukumäärä		
Alin	110 849	108 650	102 724	37,8
Keskimmäinen	1 996	2 213	2 293	16,1
Ylin	2 137	2 750	2 780	10,5
Julkisoik.	2 465	2 540	2 540	35,6

Esitämme, että yksityisten työnantajien kansaneläkemaksun porrastusta jyrkennettäisiin niin, että erityisesti pienten yritysten työllistämismahdollisuuksia parannettaisiin. I maksuluokan maksua alennettaisiin 2,40 prosentista 2,25 prosenttiin ennakoperinnän alaisesta palkan määrästä vähennettynä 2 250 markalla. Tällöin 100 000 markan palkkasummasta ei tarvitsisi maksaa lainkaan kansaneläkemaksua.

II maksuluokassa ovat sellaiset työnantajat, joiden käyttöomaisuuden hankintamenosta tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia samana verovuotena maksettujen palkkojen määrästä. Tässä ryhmässä maksun suuruus olisi hallituksen esittämän 4,00 prosentin sijasta 4,50 prosenttia ennakoperinnän alaisten palkkojen määrästä.

III maksuluokassa ovat työnantajat, joilla edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä.

Tässä ryhmässä sanottu maksu olisi 4,90 prosentin sijasta 5,75 prosenttia.

Yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksussa toteutettaisiin porrastus samalla periaatteella niin, että I maksuluokassa maksu olisi 1,45 prosenttia vähennettynä 1 450 markalla, II maksuluokassa 2,45 prosenttia ja III maksuluokassa 3,95 prosenttia.

Edellä esitetyllä porrastuksella maksua kerätettäisiin noin 800 miljoonaa markkaa enemmän kuin hallituksen esityksellä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä kansaneläkelaitoksen rahoituksen palauttamista vakaaksi niin, ettei perusturvan olennaista sisältöä vaaranneta. Sosialidemokraattien ehdotus vapauttaa työnantajat kokonaan kansaneläkemaksusta palkkasumman ensimmäisen miljoonan markan osalta johtaisi siihen, että joko kansaneläkkeitä pitäisi leikata tai kerätä maksut entistä korkeampina palkansaajilta ja eläkeläisiltä. Tätä emme missään tapauksessa pidä hyväksyttävänä, koska se kiristäisi edelleen pienituloisten verotusta ja kulutuskysyntää.

Esitämme myös, että kansaneläkerahaston rahastoimisaste (KEL 59 §) palautettaisiin neljästä kuuteen prosenttiin ja sairausvakuutuksen rahastoimisaste (SVL 59 §) kahdeksasta kymmeneen prosenttiin. Nykykäytäntö on vaarantanut kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden.

Hallitus esittää kunnan rahoitusosuutta kansaneläkelaitoksen lisäosamenoista säilytettäväksi 1,47 pennin tasolla veroäyriä kohti. Tämä merkitsisi 1,5 miljardin markan lisärasitusta kunnille. Emme voi periaatteessa hyväksyä menettelyä, joten esitämme, että kuntien lisäosakustannus jää vuoden 1992 tasoon, jolta sitä jatkossa on edelleen pyrittävä alentamaan.

Koska hallitus esittää perhetukipakettia korjattavaksi vain 300 miljoonalla markalla, jäisi lapsiperheille 400 miljoonan markan menetykset. Emme hyväksy lapsiperheiden toimeentulon heikentämistä perhepoliittisten verovähennysten poistamisen seurauksena, vaan ehdotamme, että lapsilisien lisäkorotuksiin tarvittavat 400 miljoonaa markkaa kerätään työnantajien lapsilisämaksuina II ja III maksuluokan yrityksiltä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan lausuntoon sisältyvä 3. lakiehdotus hylättäisiin ja

että 1., 2. ja 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti sekä 6 (poist.) ja 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti (poist.) 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72), 6 § osittain muutettuna 4 päivänä marraskuuta 1960 ja 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetuilla laeilla (466/60 ja 588/78) sekä 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

3 §

Yksityinen työnantaja ja valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettu valtion liikelaitos suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,25 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana maksamiensa ennakoperinnän alaisen palkkojen määrästä vähennettynä 2 250 markalla. Kuitenkin jos työnantajan, joka harjoittaa liiketoimintaa ja on velvollinen suorittamaan valtiolle tuloveroa, vuodelta 1992 toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoitettujen kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4,50 prosenttia vuonna 1994 maksettavista ennakoperinnän alaisista palkoista. Jos mainittujen poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia sanottuna aikana mak-

setuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 5,75 prosenttia. Jos työnantajan tilikausi ei ole päättynyt vuonna 1992, käytetään vuoden 1991 verotusta varten annetun veroilmoituksen tietoja. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntayhtymältä, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 3,95 prosenttia työntekijälle suoritetun ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Siitä, mitä kunnallisella liikelaitoksella tarkoitetaan, säädetään tarkemmin asetuksella.

5 §

Vakuutusmaksu on 1,55 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 2,55 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä siltä osin kuin veroäyrin määrä ylittää

120 000 äyriä sekä penni lisää jokaiselta tämän rajan ylittävältä 100 000 äyriltä.

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle:

1) joka verovuoden päättyessä ei vielä ole täyttänyt 16 vuotta;

2) joka verovuoden tai sen osan aikana on saanut tämän lain mukaan työkyvyttömyyseläkettä, työttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä eläketulon osalta; tai

3) joka verovuoden aikana on kuollut.

59 §

(Poist.)

62 §

(1 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkeiden lisäosien kustannuksiin 0,98 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa on edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätty. Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitettusta

määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuunpanosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen palauttamisesta, suorituksen korottamisesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksususta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) säädetään työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä.

(3 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten valiokunnan lausunnossa)

Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan vuonna 1994 maksetuista palkoista suoritettavaan työnantajan kansaneläkemaksuun ja 5 §:n 1 momenttia vuodelta 1994 toimitettavassa verotuksessa. Lain 6 § (poist.) ja 62 § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 1994.

2.

Laki

vuodelta 1994 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), säädetään vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, sanottu maksu on 1,70 penniä vakuutetulle vuodelta 1994 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 2,70 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 120 000 äyriä sekä penni lisää jokaiselta tämän rajan ylittävältä 100 000 äyriltä.

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta

1978 annetussa laissa (613/78), säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään yksityiseltä työnantajalta ja sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87), työnantajan sairausvakuutusmaksua 1,45 prosenttia työnteikijälle 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana suoritettua ennakko-perinnän alaisen palkan määrästä vähennettynä 1 450 markalla. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen yksityisen työnantajan viimeksi tarkoitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kulu- van käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana vero- vuotena maksamiensa palkkojen määrästä, mak-

sun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 2,45 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 3,95 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sekä kunnalta ja kuntayhtymältä, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakun-

tainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta sairausvakuutusmaksua peritään 2,70 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettuna ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

3 §
(Poist.)

3 §
(Kuten valiokunnan lausunnon 4 §)

4.

Laki

vuodelta 1994 perittävästä työnantajan lapsilisämaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), säädetään työnantajan lapsilisämaksusta, peritään lapsilisämaksua 0,8 prosenttia työntekijälle 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1994 välisenä aikana suoritettuna ennakoperinnän alaisen palkan määrästä, jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen yksityisen työnanta-

jan viimeksi tarkoitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenosta tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä.

2 §
(Kuten valiokunnan lausunnossa)

Helsingissä 9 päivänä marraskuuta 1993

Marjatta Stenius-Kaukonen

II

Hallituksen esitys sisältää ehdotukset vuoden 1994 sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi. Toteutuessaan hallituksen esitys merkitsee mm. eläkeläisten maksurasituksen kasvamista sekä sitä, että työnantajan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteiden uudelleenarviointi ei toteudu vuoden 1994 maksuja määrättäessä. Hallituksen esitys sisältää myös osan hallituksen

kuntasektorille kaavailemasta taloudellisesta taakasta.

Valtionosuuksien leikkaukset ja kuntien maksurasitteen nousu uhkaavat kuntasektorin mahdollisuuksia järjestää kansalaisille peruspalveluita. Eri esityksissä monimiljardiseksi taakaksi muodostuvaa kuntien lisärasitusta ei eduskunnan tulisi hyväksyä.

Työllistämisen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää, että jo ensi vuonna työnantajan sosiaaliturvamaksuja kerättäisiin muutenkin kuin palkkaperusteisesti, esim. käyttökatepohjaisiin maksuihin. Myös kattavalla ympäristöverotuksella kerättyjä tuloja voitaisiin suunnata työnantajan palkkaperusteisten sosiaaliturvamaksujen tuoton korvaamiseen.

Yhdistettyinä eläkkeiden indeksileikkauksiin eläkeläisiltä tässä hallituksen esityksessä perittävät maksut heikentävät eläkeläisten asemaa kohtuuttomasti. Maksujen kohdistuminen pienituloisiin eläkeläisiin on epäoikeudenmukaista. Suurituloisia eläkeläisiä on Suomessa nykyisin vähän; perimällä maksuja vain suurituloisilta eläkeläisiltä maksukertymä jää miltei olemattoman pieneksi.

Kansalaisten maksu- ja verotaakkaa tulee tarkastella kokonaisuutena. Valtiovarainvaliokunnan tulisi suunnata maksu- ja verorasitusta

kokonaisuudessaan oikeudenmukaisella tavalla henkilöille, joilla on paremmat taloudelliset mahdollisuudet kantaa tuo rasite.

Vasemmistoliitto esittää eriävässä mielipiteessään moniportaista maksujärjestelmää vakuuteuille. Moniportaisen sosiaaliturvamaksujärjestelmän sijasta kansalaisten vero- ja maksurasitus tulisi saattaa oikeudenmukaiseksi progressiivisella tuloverotuksella. Verotuksen oikeudenmukaisuutta ylisukupolvisessa tarkastelussa lisäisi ympäristöverojen laajeneva käyttöönotto.

Edellä olevan perusteella esitän,

että valiokunnan olisi tullut lausuntoon esittää, että hallituksen esitykseen sisältyvä 3. lakiehdotus hylättäisiin ja että 1. lakiehdotuksen 6 ja 62 § hyväksyttäisiin sellaisina kuin ne ovat I vastalauseessa.

Helsingissä 9 päivänä marraskuuta 1993

Ulla Anttila

III

Emme voi yhtyä valiokunnan enemmistön näkemyksiin yrityksiltä ja kansalaisilta perittävistä sosiaaliturvamaksuista.

Yritysten välilliset työvoimakustannukset ovat varsinkin laman oloissa kohtuuttoman korkeat ja muodostavat omalta osaltaan työllistämisen esteen erityisesti pienille yrityksille. Siksi niiden alentamiseen olisi määrätietoisesti pyrittävä. Julkisessa keskustelussa ovat olleet esillä erityisesti työnantajien maksamat työeläke- ja työttömyysturvamaksut. Niitä on vaadittu alennettaviksi jopa eläke- ja työttömyysturvan alentamisen kustannuksella. Keskustelussa on unohdettu, että työnantajien maksamat kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut rasittavat yhtä lailla yritystä.

Yritysten kansaneläkemaksulla rahoitetaan vähimmäiseläketurvaa, joka ei ole riippuvainen eläkkeensaajan työhistoriasta. Katsomme, että tällaisen turvan rahoittaminen palkkaperusteisiin maksuihin on ongelmallista. Olisi oikeudenmukaisempaa rahoittaa vähimmäisturva verotuloilla, myös yritysverotuksen kautta. Tällainen muutos olisi kuitenkin tässä yhteydessä vaikeasti toteutettavissa. Katsomme kuitenkin, että erityisesti

pienyritysten sosiaaliturvamaksurasitetta olisi kevennettävä.

Myös luonnollisten henkilöiden verorasitus on kohtuuttoman korkea. Korkea ja laman aikana yhä lisääntynyt verorasitus on keskeinen syy palkansaajien ja eläkeläisten ostovoiman heikkenemiseen. Ostovoiman heikentäminen on johtanut laman syvenemiseen, työttömyyden kasvuun ja valtion verotulojen laskuun. Koska veroratkaisut ja palkkaneuvottelut ovat kesken, jätämme sosiaaliturvamaksujen tarkemmat alennukset tehtäviksi valtiovarainvaliokunnassa. Sama koskee kuntien lisäosakustannuksia suhteessa valtionosuuksien leikkauksiin.

Veronluonteisten sosiaaliturvamaksujen alentaminen olisi tasa-arvoisin keino keventää tuloverotusta.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valiokunnan lausunnossa ehdotettua työnantajan kansaneläkemaksua perittäisiin poikkeuksellisesti yrityksen maksamista ennakoperinnän alaisista palkoista esimerkiksi siltä osin, kun palkat ylittävät miljoona markkaa, ja

että vakuutetun sosiaaliturvamaksuja alennettaisiin hallituksen esittämistä luvuista sopusoinnussa verorasituksen keventämisen kanssa,

*että kunnan lisäosamaksua alennettaisiin, ja
että kolmas lakiehdotus hylättäisiin.*

Helsingissä 9 päivänä marraskuuta 1993

Jouko Skinnari

Kyllicki Muttilainen